

उग्रचण्डी नालाका नेवार जातिको सांस्कृतिक अध्ययन

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र संकाय
अन्तर्गत नेपाली इतिहास, संस्कृति तथा पुरातत्व
विषयको स्नातकोत्तर उपाधिको आंशिक
परिपूर्तिका निमित्त प्रस्तुत शोधपत्र

प्रस्तोता

रीना महर्जन

रजिष्ट्रेसन नं : १०२७३-९३

उग्रचण्डी नालाका नेवार जातिको सांस्कृतिक अध्ययन

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र संकाय
अन्तर्गत नेपाली इतिहास, संस्कृति तथा पुरातत्व
विषयको स्नातकोत्तर उपाधिको आंशिक
परिपूर्तिका निमित्त प्रस्तुत

शोधपत्र

प्रस्तोता

रीना महर्जन

रजिष्ट्रेसन नं : १०२७३-९३

नेपाली इतिहास, संस्कृति तथा पुरातत्व केन्द्रीय विभाग

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, कीर्तिपुर

२०७१

त्रिभुवन विश्वविद्यालय

मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र संकाय

नेपाली ईतिहास, संस्कृति तथा पुरातत्व केन्द्रीय विभाग

शोधनिर्देशकको सिफारिस-पत्र

श्री रीना महर्जनले मेरो निर्देशनमा त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र संकाय अन्तर्गत नेपाली ईतिहास, संस्कृति तथा पुरातत्व केन्द्रीय विभागको स्नातकोत्तर उपाधिको आंशिक परिपूर्तिका निमित्त काभ्रे जिल्ला, **उग्रचण्डी नालाका नेवार जातिको सांस्कृतिक अध्ययन** शीर्षकमा यो शोधपत्र तयार गर्नु भएको हो । म निजको कार्यबाट सन्तुष्ट छु । अतः प्रस्तुत शोधपत्र परीक्षण मूल्याङ्कनका निमित्त सिफारिस गर्दछु ।

मिति:- २०७१।११।१३

उप प्रा.डा.पुनम राज्यलक्ष्मी राणा
शोध निर्देशक

कृतज्ञता

प्रस्तुत शोधपत्र त्रिभुवन विश्वविद्यालय, मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र संकाय नेपाली इतिहास, संस्कृति तथा पुरातत्व विषयको द्वितीय वर्षको आंशिक आवश्यकता परिपूर्ति प्रयोजनको निमित्त तयार पारिएको हो ।

सर्वप्रथम शोधपत्र लेखनको निमित्त स्वीकृति प्रदान गर्नु हुने तत्कालिन विभागीय प्रमुख प्रा.डा. धन बहादुर कुँवरज्यू र वर्तमान विभागीय प्रमुख प्रा.डा.वीणा पौड्यालज्यू प्रति हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछु । प्रस्ताव लेखनको शुरुवात देखि नै आफ्नो अमूल्य सुझाव दिएर शोधपत्र लेखनको अन्त्य सम्म प्रेरणा दिनु हुने शोध निर्देशक उप प्रा.डा. पुनम राज्यलक्ष्मी राणाज्यू प्रति हार्दिक कृतज्ञता व्यक्त गर्दछु । साथै विभागमा कार्यरत अन्य सबै गुरुवर्ग प्रति पनि कृतज्ञता जाहेर गर्दछु ।

स्थलगत अध्ययनको अवलोकनको क्रममा आफ्नो महत्त्वपूर्ण समय र सुझाव दिई निरन्तर सहयोग गर्नु हुने मेरो जीवनसाथी नमराज डंगोल प्रति हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

अन्त्यमा, यस शोधपत्र तयार गर्ने क्रममा प्रत्यक्ष अप्रत्यक्ष रुपमा सहयोग गर्नु हुने सबै महानुभावहरु प्रति हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछु ।

रीना महर्जन

शोधकर्ता

विषय- सूची

पृष्ठ

शोध निर्देशकको सिफारिश पत्र

शोध प्रबन्धको कृति पत्र

कृतज्ञ ज्ञापन

अध्याय - एक

परिचय

१.१.	अध्ययनको परिचय	१
१.२.	समस्या कथन	२
१.३.	अध्ययनको उद्देश्य	२
१.४.	अध्ययनको औचित्य	३
१.५.	अध्ययनको महत्व	३
१.६.	अध्ययनको क्षेत्र	४
१.७.	अध्ययनको सिमा	५
१.८.	अध्ययनको विधि	५
१.९.	अनुसन्धान पूर्व कार्य समिक्षा	६
१.१०	अध्ययनको रूप रेखा	६

अध्याय- दुई

अनुसन्धान क्षेत्रको परिचय

२.१.	भौगोलिक परिचय	८
२.२.	उग्रचण्डी नाला शहरको परिचय	९
२.३.	नाला शहरको ऐतिहासिक र पुरातात्विक महत्व	१०
२.४.	नाला क्षेत्रका मुख्य मन्दिरहरु	१३
२.५.	नाला क्षेत्रका मुख्य पुरातात्विक अभिलेखहरु	१६

अध्याय - तीन
नेवार जातिको परिचय

३.१.	जातीय नामाकरण र उत्पत्तिको इतिहास	२२
३.२.	बसोबास क्षेत्र	२३
३.३.	नेवार जातिय विभाजन	२३
३.४.	भाषा र लिपि	२४
३.५.	नेवार समुदायमा गुठी परम्परा	२४

अध्याय - चार
नालाका नेवारको मुख्य सामाजिक संस्कारहरु

४.१	संस्कारको अर्थ र महत्व	२७
४.२.	न्वारन	२७
४.३.	पास्नी (भात ख्वाई)	२८
४.४.	चुडाकर्म (छेवर)	२९
४.५.	ब्रतबन्ध	२९
४.६.	बेल विवाह (इही)	३०
४.७.	सुर्यदर्शन (गुफा राख्ने)	३०
४.८.	विवाह	३२
४.९.	भीमरथारोहण (जंको)	३३
४.१०	मृत्यु संस्कार	३४

अध्याय - पाँच

उग्रचण्डी नालाका नेवार समुदायका धार्मिक आस्था तथा चाड पर्व

५.१.	धार्मिक आस्था तथा विश्वास	३६
५.२.	पुजाको विधि-विधान	३७
५.३.	चाडपर्वो उत्सवहरु	३८
५.३.१	बुद्ध जयन्ती	३८
५.३.२	मातृ औंसी (आमाको मुख हेर्ने)	३९
५.३.३	देवाली पुजा	३९
५.३.४	सिठी नखः (कुमार षष्ठी)	४०
५.३.५	घण्टा कर्ण (चतुर्दशी)	४१
५.३.६	गाइजात्रा (सापारु)	४१
५.३.७	गोकर्ण औंसी	४३
५.३.८	गणेश चौथी	४३
५.३.९	दर्शन	४४
५.३.१०	तिहार	४५
५.३.११	धान्य पूर्णिमा	४८
५.३.१२	माघे संक्रान्ति	४९
५.३.१३	फागपुर्णिमा	४९
५.३.१४	अन्य चाडपर्व	५०
५.३.१४.१	माहालक्ष्मी जात्रा	५१
५.३.१४.२	उग्रचण्डी भगवती पूर्णिमा पुजा	५२
५.३.१४.३	सुष्टिकान्त लोकेश्वर करुणामथ जात्रा पर्व	५२
५.४.	धार्मिक नृत्य	५४
५.४.१	लाखे नाच	५४
५.४.२	नवदुर्गा नृत्य	५५

अध्याय - ६
सारांस, निष्कर्ष र सुभाव

६.१.	सारांस	५८
६.२.	निष्कर्ष	५८
६.३.	सुभावहरु	५९

सन्दर्भ ग्रन्थ सूचि चित्र फलक